

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Izrada programa EU-a za prava osoba s invaliditetom za razdoblje 2020.–2030.: doprinos Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora”**(samoinicijativno mišljenje)**

(2020/C 97/06)

Izjavitelj: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Odluka Plenarne skupštine:	24.1.2019.
Pravni temelj:	pravilo 32. stavak 2. Poslovnika (samoinicijativno mišljenje)
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	15.11.2019.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	11.12.2019.
Plenarno zasjedanje br.:	548
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	178/1/2

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO poziva Europsku komisiju da pri izradi programa za prava osoba s invaliditetom za razdoblje 2020.–2030. ozbiljno razmotri sljedeće preporuke i zaključke i da u cijelosti provede Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom te ispuni svoje obveze u okviru Programa do 2030. i ciljeve održivog razvoja, u kojima se invaliditet spominje 11 puta. EGSO posebno preporučuje sljedeće:

1.2. Da kontaktne točke za pitanja invaliditeta budu prisutne u svim glavnim upravama i agencijama Komisije i u svim institucijama EU-a, pri čemu bi središnja kontaktna točka djelovala u sklopu Glavnog tajništva Europske komisije, s obzirom na transverzalnu narav pitanja invaliditeta, te da Odbor za prava osoba s invaliditetom koji se sastoji od tih kontaktnih točaka nadzire provedbu programa. Budući da će sada postojati povjerenica zadužena za ravnopravnost, ujedno je od ključne važnosti da u Glavnoj upravi za pravosuđe postoji kontaktna točka za pitanja invalidnosti.

1.3. Da Europska komisija, Parlament i Vijeće uspostave međuinstitucijski mehanizam ⁽¹⁾, pri čemu bi se predsjednici tih institucija sastajali na početku svakog mandata. EGSO ujedno poziva na uspostavu radne skupine za pitanja invaliditeta unutar Vijeća kako bi se to olakšalo.

1.4. Da institucije EU-a stave na raspolaganje sva potrebna sredstva, ljudske resurse i financijsku potporu okviru EU-a za praćenje Konvencije o pravima osoba s invaliditetom kako bi mu se zajamčilo da može izvršavati svoje zadaće u skladu s člankom 33. stavkom 2. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom.

1.5. Da se uspostavi Europski odbor za pristupačnost u svrhu praćenja provedbe zakonodavstva EU-a o pristupačnosti.

1.6. Da Europska komisija preispita nadležnosti koje dijeli s državama članicama, a koje proizlaze iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i prava EU-a, kako bi se utvrdilo u kojim aspektima provedbe EU može surađivati s državama članicama. To bi trebalo provesti tako da se izradi izjava o nadležnostima kojom se revidira izjava o isključivim nadležnostima EU-a i sklapanjem Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom.

⁽¹⁾ Preporuke koje je Odbor Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom uputio EU-u 2015.

1.7. Da Europska komisija uključi načela socijalnog stupa u program, s posebnim prijedlozima za provedbu načela 17 o uključivanju osoba s invaliditetom.

1.8. Da se poduzmu konkretne mjere za provedbu programa. Mjere koje bi najžurnije trebalo provesti su sljedeće: donošenje zakonodavstva o suzbijanju svih oblika diskriminacije na temelju invaliditeta⁽²⁾, direktiva za usklađivanje priznavanja procjene invaliditeta diljem EU-a kako bi se olakšala sloboda kretanja osoba s invaliditetom, mjere kojima se osobama s invaliditetom jamči pravo na političko sudjelovanje na razini EU-a te smjernice državama članicama da to osiguraju i na nacionalnoj razini, obvezujuće zakonodavstvo o usklađivanju standarda pristupačnosti za izgrađeni okoliš, mjere za usklađivanje minimalnih standarda za primjereni smještaj na radnom mjestu i utvrđivanje smjernica o minimalnim standardima za davanje za invalidnost i pružanje usluga, uključujući potporu za samostalan život i, gdje je to moguće, pružanje osobne pomoći u državama članicama.

1.9. Da se pitanja ravnopravnosti osoba s invaliditetom uključe u sve gospodarske, socijalne i okolišne politike EU-a, točnije u Strategiju za ravnopravnost spolova, Garanciju za mlade, Novi zeleni pakt, garanciju za djecu i predstojeću Zelenu knjigu o starenju.

1.10. Da institucije EU-a i države članice postignu dogovor o Garanciji za prava osoba s invaliditetom, sličnoj Garanciji za mlade kako bi se osobe s invaliditetom uključile u zapošljavanje, pripravnništvo, posredovanje pri zapošljavanju i daljnje obrazovanje.

1.11. Da se proračunom EU-a bolje podrže osobe s invaliditetom ulaganjem u istraživanje razvoja nove asistivne tehnologije, usmjeravanjem sredstava na povećanje pristupačnosti programa Erasmus+ kako bi se povećalo sudjelovanje osoba s invaliditetom, financiranjem prelaska s institucijske skrbi na obiteljsku skrb, skrb u zajednici i neovisan život, u kombinaciji sa snažnim mehanizmima za praćenje i evaluaciju na razini država članica, kao i strateškim ulaganjem sredstava EU-a u provedbu Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u državama članicama, osobito u područjima gdje EU nema potpunu nadležnost.

1.12. Da bi program trebao imati ulogu u promicanju prava osoba s invaliditetom u vanjskom djelovanju EU-a.

1.13. Da je poboljšanje prikupljanja podataka i publikacija o osobama s invaliditetom u radu Eurostata ključno za program.

1.14. Da program sadrži jasna i opipljiva mjerila i mjerljive pokazatelje, osobito za žene i djevojčice s invaliditetom, mlade i starije osobe s invaliditetom, kao i izbjeglice i migrante te pripadnike skupine LGBTI s invaliditetom.

1.15. Da Komisija putem europskog semestra vrši pritisak na države članice kako bi razvile vlastite nacionalne strategije za osobe s invaliditetom za promicanje uključivanja ravnopravnosti osoba s invaliditetom u nacionalne programe reformi i rješavanje pitanja provedbe Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u okviru tih programa.

1.16. Da program uključuje podizanje svijesti o pravima osoba s invaliditetom u skladu s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom.

⁽²⁾ U skladu s člankom 1. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, osobe s invaliditetom osobe su koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s ostalima.

1.17. Da se – kada se socijalni dijalog vodi na razini EU-a i na nacionalnoj razini, a socijalni partneri pregovaraju o kolektivnim ugovorima – uvelike uzmu u obzir prava osoba s invaliditetom i provedba Konvencije o pravima osoba s invaliditetom uz potpuno savjetovanje s organizacijama osoba s invaliditetom i njihovo sudjelovanje.

1.18. Da se osigura potpuno i aktivno sudjelovanje organizacija osoba s invaliditetom i organizacija civilnog društva u izradi i provedbi novog programa te upravljanju njime.

2. Uvod

2.1. Budući da je riječ o strategiji koja će se izraditi i provoditi u kontekstu u kojem su EU i sve države članice potpisale i ratificirale Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom, EGSO ističe da bi program trebao služiti kao sredstvo za razmatranje cjelokupnog područja primjene Konvencije o pravima osoba s invaliditetom.

2.2. Za razliku od trenutačne Strategije za osobe s invaliditetom, programom za razdoblje 2020.–2030. ujedno bi trebalo uzeti u obzir nedjeljivu povezanost između obveza u okviru Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i predanosti ciljevima održivog razvoja i stupu socijalnih prava. Stoga EGSO predlaže da se program naslovi „Europski program za prava osoba s invaliditetom za razdoblje 2020.–2030.“

2.3. S obzirom na ocjenjivanje EU-a koji je Odbor Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom proveo tijekom 2015., EGSO ističe da se program ujedno mora izgraditi na temelju zaključnih zapažanja i preporuka.

2.4. Novi program trebao bi se temeljiti na međusektorskom, sveobuhvatnom pregledu cjelokupnog zakonodavstva i politike EU-a i biti usklađen s ostalim inicijativama i strategijama EU-a kako bi se zajamčila potpuna usklađenost s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom. Ujedno treba odražavati pristup invaliditetu temeljen na ljudskim pravima i uključiti najnovija kretanja u područjima socijalnih i digitalnih prava.

2.5. Uzimajući u obzir ranjivost određenih skupina osoba s invaliditetom, u svim područjima programa posebnu bi pozornost trebalo posvetiti ženama, djeci, mladim i starijim osobama s invaliditetom, izbjeglicama i migrantima s invaliditetom, pripadnicima skupine LGBTI s invaliditetom, kao i beskućnicima s invaliditetom.

3. Načela Europskog programa za prava osoba s invaliditetom

3.1. U skladu s općim načelima navedenim u članku 3. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, EGSO smatra da bi s pomoću programa trebalo uključiti invaliditet u sve politike i zakonodavstvo EU-a kojima se utječe na život osoba s invaliditetom. U okviru programa moraju se poštovati načela nediskriminacije, pristupačnosti, sudjelovanja i uključenosti, jednakih mogućnosti, ravnopravnosti muškaraca i žena, poštovanja neotuđivog dostojanstva i autonomije pojedinca, prihvaćanje osoba s invaliditetom kao dijela ljudske raznolikosti i čovječanstva, kao i prepoznati da se kapaciteti osoba s invaliditetom razvijaju te da imaju pravo na očuvanje svojeg identiteta.

4. Područje primjene Europskog programa za prava osoba s invaliditetom

4.1. Borba protiv diskriminacije i nejednakosti ⁽³⁾

4.1.1. Polovina svih Europljana smatra da je diskriminacija na temelju invaliditeta raširena u EU-a, a stopa diskriminacije raste ⁽⁴⁾. EGSO stoga preporučuje sljedeće:

4.1.2. Da institucije EU-a poduzmu mjere za donošenje horizontalne direktive za suzbijanje diskriminacije (osoba s invaliditetom) kojom se osobama s invaliditetom pruža zaštita od diskriminacije u svim područjima života. Time se uskraćivanje pristojnog smještaja u bilo kojem području života mora prepoznati kao oblik diskriminacije na temelju invaliditeta, uz prepoznavanje drugih oblika diskriminacije kao što su „sudiskriminacija“ te višestruka i interseksijska diskriminacija.

⁽³⁾ Članci 1., 21. i 26. Povelje EU-a i članci 10. i 19. Ugovora o funkcioniranju EU-a.

⁽⁴⁾ Posebno istraživanje Eurobarometra 437. Dostupno na: https://data.europa.eu/euodp/hr/data/dataset/S2077_83_4_437_ENG

4.1.3. Da institucije EU-a ubrzaju donošenje Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija) zajedno s konkretnim mjerama za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje rodno uvjetovanog nasilja.

4.1.3.1. Da sve institucije EU-a zajamče pristupačnost u okviru svoje uloge javnog poslodavca, primjerice jamčenjem dostupnih unutarnjih i vanjskih internetskih stranica, politika ljudskih resursa i postupaka za povećanje prisustva osoblja s invaliditetom i uključivosti europskih škola.

4.1.3.2. Da institucije EU-a s pomoću sredstava EU-a osiguraju mjere za ispravljanje nedostatka jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom. Više pozornosti trebalo bi posvetiti osobama koje se suočavaju s višestrukom ili intersekcijskom diskriminacijom na temelju nacionalnosti, dobi, rase ili etničke pripadnosti, spola, religije ili uvjerenja, rodnog identiteta i seksualne orijentacije.

4.1.3.3. Da se članak 7. postojeće Uredbe (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća⁽⁵⁾ o zajedničkim odredbama (UZO za razdoblje 2014.–2020.) uključi u predloženu novu UZO za razdoblje 2021.–2027. u skladu s prethodnim preporukama EGSO-a te da se to načelo izravno ugradi u glavni tekst predložene uredbe o EFRR-u. Pristupačnost za osobe s invaliditetom trebalo bi uključiti i kao preduvjet za programe koji će koristiti fondove EU-a.

4.1.3.4. Da institucije EU-a uključe pitanja ravnopravnosti osoba s invaliditetom u sve gospodarske, socijalne i okolišne politike EU-a, točnije u Strategiju za ravnopravnost spolova, Garanciju za mlade, Novi zeleni pakt, garanciju za djecu i predstojeću Zelenu knjigu o starenju.

4.1.3.5. Da Komisija promiče usklađenost zakonodavstva država članica u području pravne sposobnosti s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom⁽⁶⁾ i olakša razmjenu stručnog znanja među državama članicama.

4.2. Jamčenje potpunog sudjelovanja i slobodnog kretanja

4.2.1. Osobe s invaliditetom i dalje ne mogu ostvarivati pravo na slobodno kretanje u EU-u zbog nedostatka usklađenog priznavanja procjene invaliditeta i nemogućnosti prijenosa prava na pomoćne usluge i dodatke pri preseljenju u drugu državu članicu. Daljnja institucionalizacija, nedovoljna ulaganja u usluge utemeljene na zajednici i općenita nepristupačnost uobičajenih usluga također otežavaju sudjelovanje osoba s invaliditetom u društvu. EGSO stoga preporučuje sljedeće:

4.2.2. Da Komisija predloži direktivu za usklađivanje priznavanja procjene invaliditeta za osobe koje se sele iz jedne države članice u drugu. Tom direktivom institucije EU-a moraju poduprijeti pravo osoba s invaliditetom na slobodu kretanja jamčenjem prenosivosti naknada za socijalno osiguranje, bilo u vidu njihovog trajnog pružanja u državi članici podrijetla, novoj državi članici boravišta ili postupnog prijelaza između njih. Treba osigurati istovjetna prava i prihvatljivost za usluge kad je riječ o preseljenju osoba s invaliditetom u drugu državu članicu. To se mora provesti na koordiniran način kojim se omogućava neometana i brza prenosivost tih prava⁽⁷⁾, uključujući osobnu pomoć.

⁽⁵⁾ Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 320.).

⁽⁶⁾ Opća napomena br. 1 Odbora Konvencije o pravima osoba s invaliditetom (2014) o jednakosti pred zakonom.

⁽⁷⁾ Preporuke Odbora Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, članak 18.

4.2.2.1. Da institucije EU-a osiguraju da se sredstva EU-a nikada ne koriste za daljnju institucionalizaciju osoba s invaliditetom⁽⁸⁾ i da se aktivno ulažu u usluge u okviru zajednice i obitelji. Ključno je da se mladima koji sudjeluju u Europskim snagama solidarnosti ne dodjeljuju angažmani u ustanovama za institucionalnu skrb jer se time potiče segregacija. Ulaganja bi trebala biti namijenjena i za osposobljavanje radnika trenutačno zaposlenih u institucijama kako bi se ponudila skrb u skladu s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, osmišljena u suradnji s osobama s invaliditetom i utemeljena na zajednici. Europska komisija također bi trebala proširiti svijest o šteti koju su institucije za pružanje skrbi nanijele osobama s invaliditetom kako bi se države članice potaknulo da prijeđu na alternativne vrste skrbi koje se temelje na zajednici.

4.2.2.2. Da institucije EU-a na prvo mjesto stave pristup kulturi i aktivnostima u slobodno vrijeme korištenjem sredstava EU-a, točnije promicanjem i formaliziranjem uporabe iskaznice EU-a za osobe s invaliditetom u svim državama članicama, uz potporu sredstava EU-a.

4.2.2.3. Da institucije EU-a zajamče dostupnost znakovnog jezika, Brailleovog pisma i lako čitljivog teksta u svojim dijalogima s građanima.

4.2.2.4. Da institucije EU-a poduzmu političke inicijative za uklanjanje svih prepreka koje otežavaju političko sudjelovanje osobama s invaliditetom i uskraćuju im aktivno i pasivno biračko pravo, posebno za osobe s intelektualnim teškoćama i problemima mentalnog zdravlja koje su suočene s posebnom diskriminacijom. Europska komisija ujedno mora zajamčiti potpunu pristupačnost izbornog postupka. U tom bi pogledu Europska komisija trebala poticati sve države članice da zajamče političko sudjelovanje svojih građana s invaliditetom u njihovim nacionalnim, regionalnim i lokalnim izbornim postupcima.

4.2.2.5. Da institucije EU-a donesu odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da sve osobe s invaliditetom mogu ostvarivati sva prava sadržana u ugovorima i zakonodavstvu EU-a, potiču nezadiruće mjere i potporu pri odlučivanju za osobe s invaliditetom i zajamče slobodu i sigurnost za sve osobe s invaliditetom.

4.2.2.6. Da institucije EU-a promiču strukturno sudjelovanje osoba s invaliditetom i organizacija osoba s invaliditetom, uključujući one koji rade s djecom s invaliditetom, u svim postupcima donošenja odluka na nacionalnoj razini i na razini EU-a, te da financiraju izgradnju kapaciteta organizacija osoba s invaliditetom. Europska komisija i druga tijela EU-a također bi trebali zajamčiti da osobe s invaliditetom lako sudjeluju u javnim savjetovanjima.

4.3. Postizanje pristupa u svim okruženjima

4.3.1. Nepristupačni javni prostori, zgrade, prijevoz i tehnologija i dalje onemogućuju prevelikom broju osoba s invaliditetom da imaju aktivnu ulogu u društvu i ugrožavaju njihovu sigurnost. EGSO stoga preporučuje sljedeće:

4.3.1.1. Da Europska komisija poduzme konkretne mjere za uspostavu Europskog odbora za pristupačnost, sličnog Odboru za pristupačnost SAD-a, za praćenje provedbe zakonodavstva EU-a o pristupačnosti i olakšavanje razvoja standarda i smjernica o pristupačnosti, razmjenjene najboljih praksi i značajnog sudjelovanja predstavničkih organizacija osoba s invaliditetom u području pristupačnosti.

4.3.2. Da same institucije EU-a teže najvišim standardima pristupačnosti u fizičkoj infrastrukturi, uslugama i u digitalnom pogledu te da osobama s invaliditetom zajamče potpunu pristupačnost svih internetskih stranica administrativnih tijela EU-a i njihovih obrazaca za kontakt.

4.3.2.1. Da institucije EU-a koriste zakonodavne i druge instrumente, kao što je standardizacija, za prevladavanje razlika koje nisu riješene Europskim aktom o pristupačnosti, radi usklađivanja minimalnih standarda pristupačnosti za sve aspekte izgrađenog okoliša⁽⁹⁾ u urbanim i ruralnim područjima, ne zanemarujući pritom odredbe za osobe s intelektualnim i/ili psihosocijalnim invaliditetom.

⁽⁸⁾ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, članak 19. i opća napomena br. 5.

⁽⁹⁾ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, članci 9. i 20.

4.3.2.2. Da Europska komisija revidira, proširi i ojača putnička prava osoba s invaliditetom, primjerice objavljivanjem novog zakonodavnog prijedloga o multimodalnom prijevozu i revidiranjem postojeće Uredbe (EZ) br. 1107/2006 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁰⁾ o pravima osoba s invaliditetom u zračnom prijevozu, te da ukloni, uskladi i detaljno definira slučajeve „uskraćivanja ukrcaja” i poboljša druge postojeće uredbe.

4.3.2.3. Da institucije EU-a zauzmu čvrsto stajalište o uklanjanju propisanog razdoblja prethodne obavijesti za pružanje željezničke pomoći u novoj Uredbi o pravima putnika u željezničkom prometu.

4.3.2.4. Da Europska komisija dodatno poboljša pristupačnost željezničkog prijevoza ⁽¹¹⁾ osiguravajući da države članice zajamče pristupačnost svih željezničkih perona i olakšaju pristup vagonima, ne samo s pomoću novih konstrukcija, nego i prilagodbom postojeće infrastrukture.

4.3.2.5. Da Europska komisija državama članicama ponudi smjernice, u pogledu invaliditeta ⁽¹²⁾, o provedbi direktiva EU-a o zajedničkim minimalnim standardima za postupovna prava žrtava zločina ili osoba osumnjičenih ili optuženih za zločine, uključujući osposobljavanje o pravima osoba s invaliditetom namijenjeno osoblju uključenom u pristup pravosuđu. Organizacije osoba s invaliditetom trebale bi se smatrati suradničkim tijelima i imati poseban status koji im pruža legitimnost na sudovima.

4.3.2.6. Da Europska komisija zajamči da pružanje pristupačnosti bude kriterij prihvatljivosti za pristup sredstvima EU-a ⁽¹³⁾.

4.3.2.7. Da Europska komisija uloži u istraživanje za razvoj nove asistivne tehnologije i uređaja za osobe s invaliditetom.

4.3.2.8. Da pristupačnost treba promatrati u uskoj vezi s održivošću, npr. u sektoru građevine i prometa, i kao preduvjet za postizanje zelenije Europe za sve.

4.3.2.9. Da Europska komisija podupre države članice u poboljšanju pristupačnosti novog i postojećeg izgrađenog okoliša, osobito smještajnih objekata, te poboljšanju osposobljavanja osoblja u svim prometnim mrežama kad je riječ o pružanju pomoći u pogledu pristupačnosti.

4.3.2.10. Da bi Europska komisija trebala podržati države članice kako bi se zajamčilo da osobe s invaliditetom imaju pristup i potporu kako bi si mogle priuštiti pomoćne uređaje, tehnologiju i usluge, bez obzira na to u kojoj se državi EU pružaju.

4.3.2.11. Da Europska komisija podupre države članice u jamčenju da se javnom nabavom osigura pristup osobama s invaliditetom kao građanima, korisnicima i državnim službenicima.

4.3.2.12. Da Europska komisija državama članicama pruži potrebnu potporu u ispravnom i pravodobnom prenošenju Direktive o pristupačnosti interneta.

⁽¹⁰⁾ Uredba (EZ) br. 1107/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o pravima osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti u zračnom prijevozu (SL L 204, 26.7.2006., str. 1.).

⁽¹¹⁾ Tijekom sljedeće revizije Uredbe (EU) br. 1300/2014 od 18. studenoga 2014. o tehničkoj specifikaciji za interoperabilnost u vezi s pristupačnošću željezničkog sustava Unije osobama s invaliditetom i osobama s ograničenom pokretljivošću (SL L 356, 12.12.2014., str. 110.).

⁽¹²⁾ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, članak 13.

⁽¹³⁾ SL C 62, 15.2.2019., str. 83.

4.4. Promicanje kvalitetnog zapošljavanja i strukovnog osposobljavanja

4.4.1. Stopa zaposlenosti osoba s invaliditetom i dalje je nerazmjerno niska u odnosu na stopu zaposlenosti osoba bez invaliditeta te iznosi 48,1 % u usporedbi sa 73,9 %. Zaposlenost žena s invaliditetom znatno je niža ⁽¹⁴⁾. EGSO stoga poziva na sljedeće:

4.4.2. Da Europska komisija predloži mjere za usklađivanje zakonodavstva diljem EU-a kad je riječ o tome što su poslodavci obvezni ponuditi te posljedno o potpori koju vlade moraju pružiti svojim poslodavcima kako bi se radnicima s invaliditetom pružio pristojan smještaj ⁽¹⁵⁾.

4.4.3. Da institucije EU-a postanu uzori kad je riječ o zapošljavanju osoba s invaliditetom te da povećaju udio zaposlenika s invaliditetom u institucijama i administraciji EU-a.

4.4.3.1. Da Europska komisija prouči djelotvornost sustava kvota koje mnoge države članice upotrebljavaju za promicanje zapošljavanja osoba s invaliditetom u cilju promicanja najboljih praksi i potencijalnog uvođenja takvog sustava u administraciju EU-a.

4.4.3.2. Da institucije EU-a poduzmu mjere za ulaganje sredstava EU-a u inicijative za osposobljavanje, zapošljavanje i mobilnost radnih mjesta osoba s invaliditetom, uključujući potporu za socijalno poduzetništvo i poduzeća socijalne ekonomije, promičući sve vrste uključivog zapošljavanja u skladu s Konvencijom i s posebnim naglaskom na mladima, ženama, migrantima i izbjeglicama te starijim radnicima s invaliditetom ⁽¹⁶⁾. Naglasak bi trebalo staviti na pružanje potpore osobama s invaliditetom pri ostvarivanju prava na izbor u njihovu području rada te bi ujedno trebalo uložiti u strukovnu rehabilitaciju, zadržavanje radnih mjesta, napredak u karijeri i politike povratka na posao, s naglaskom na razvoju vještina za nova zanimanja.

4.4.3.3. Da institucije EU-a i države članice postignu dogovor o Garanciji za prava osoba s invaliditetom, sličnoj Garanciji za mlade, kako bi se osobe s invaliditetom uključile u zapošljavanje, pripravništvo, posredovanje pri zapošljavanju i daljnje obrazovanje. U okviru inicijative za zapošljavanje osoba s invaliditetom trebalo bi izdvojiti financijska sredstva za potporu tom cilju.

4.4.3.4. Da Europska komisija državama članicama pruži potrebnu potporu kako bi osigurala da se Direktiva (EU) 2019/1158 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁷⁾ o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i skrbnika u potpunosti provede, omogućujući roditeljima osoba s invaliditetom da ostvare pravo na odgovarajući dopust i fleksibilne radne uvjete, te da Europska komisija ustraje u tome da same osobe s invaliditetom ostvare pravo na tu fleksibilnost.

4.4.3.5. Da se europski semestar i zakonodavstvo koriste kao alati za jamčenje da se radnicima s invaliditetom isplaćuje odgovarajuća/dogovorena plaća na istoj razini kao i zaposlenicima bez invaliditeta i nikad u iznosu manjem od minimalne plaće. Europska komisija trebala bi iskoristiti sredstva EU-a za reviziju dobrih praksi i radnog zakonodavstva o reintegraciji i rehabilitaciji radnika nakon dugotrajnog bolovanja, i za koje postoji mogućnost da su stekli invaliditet.

4.4.3.6. Da Europska komisija podupre države članice u smanjenju rizika povezanog s prelaskom na tržište rada pružajući fleksibilnije sustave naknada i dodataka za invaliditet kako bi se izbjegao gubitak mreža za zaštitu od siromaštva i potaknulo zapošljavanje.

4.4.3.7. Da Europska komisija potiče države članice da više pomažu poslodavcima u dobivanju informacija i osiguravanju financiranja za asistivnu tehnologiju, omogućujući bolju pristupačnost radnih mjesta i fleksibilnije radno vrijeme u odnosu na potrebe pojedinca. Konkretno, Europska komisija trebala bi podupirati istraživanje u cilju izgradnje poslovnog modela za radna mjesta s ključivim pristupom prema osobama s invaliditetom.

⁽¹⁴⁾ <https://www.disability-europe.net/theme/employment>

⁽¹⁵⁾ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, članci 5. i 27.

⁽¹⁶⁾ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, članak 27.

⁽¹⁷⁾ Direktiva (EU) 2019/1158 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i pružatelja skrbi i o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2010/18/EU (SL L 188, 12.7.2019., str. 79.).

4.4.3.8. Da Europska komisija državama članicama pruži potrebnu potporu u jamčenju da se Direktiva Vijeća 2000/78/EZ ⁽¹⁸⁾ o zabrani diskriminacije u zapošljavanju provede u cijelosti. Europska komisija i države članice usto bi trebale nastaviti s usvajanjem nacrtu horizontalne direktive o nediskriminaciji u pristupu robi i uslugama jer diskriminacija u tom području može dovesti do diskriminacije na tržištu rada.

4.4.3.9. Da Europska komisija podupre države članice u uvođenju politika o društvenoj odgovornosti poduzeća i invaliditetu kako bi se invaliditet integrirao u politike poduzeća u području zapošljavanja. Europska komisija ujedno bi trebala pružiti potporu državama članicama u promicanju aspekata invaliditeta i pristupačnosti u nefinancijskim informacijama koje pružaju poduzeća.

4.4.3.10. Da Europska komisija podupre prava osoba s invaliditetom diljem Unije kako bi one mogle ostvarivati svoja radna i sindikalna prava na ravnopravnoj osnovi s drugima. To bi trebalo provesti u suradnji sa socijalnim partnerima. Konkretno, europski proces povelja o raznolikosti trebao bi biti više usmjeren na promicanje raznolike radne snage u smislu invalidnosti.

4.4.3.11. Da socijalni partneri pri ulasku u socijalni dijalog na razini EU-a i sklapanju kolektivnih ugovora u obzir uzimaju provedbu Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i prava radnika i zaposlenika s invaliditetom, u suradnji s organizacijama osoba s invaliditetom koje djeluju na razini EU-a.

4.5. Pružanje kvalitetnog, uključivog obrazovanja i cjeloživotnog učenja

4.5.1. Pristup redovnom obrazovanju za osobe s invaliditetom i dalje je težak te često dovodi do odvojenih obrazovnih okruženja. Za osobe s invaliditetom u EU-u u prosjeku je 13 % veća vjerojatnost da će rano prekinuti školovanje u odnosu na njihove vršnjake bez invaliditeta te 14 % manja vjerojatnost da će pristupiti visokom obrazovanju ⁽¹⁹⁾. EGSO stoga poziva na sljedeće:

4.5.2. Da institucije EU-a ulože sredstva EU-a u uključiva obrazovna okruženja, intervencijske programe u ranom djetinjstvu, programe cjeloživotnog učenja i programe osposobljavanja kako bi se osobama s invaliditetom pružila pomoć u prijelazu iz obrazovanja u zaposlenje. Ujedno bi trebalo olakšati mobilnost karijera za osobe s invaliditetom.

4.5.2.1. Da institucije EU-a poduzmu posebne mjere kako bi se zajamčila uključivost djece i mladih osoba s invaliditetom u okviru vlastitog europskog sustava škola za djecu osoblja EU-a.

4.5.2.2. Da Komisija poduzme konkretne mjere za povećanje sudjelovanja osoba s invaliditetom u visokom obrazovanju pružanjem pomoći za potrebe i troškove potpore tijekom studija ili osposobljavanja.

4.5.2.3. Da Komisija poduzme mjere za povećanje pristupačnosti programa Erasmus+ i povećanje sudjelovanja osoba s invaliditetom pružanjem pomoći za potrebe i troškove potpore tijekom studija ili osposobljavanja u inozemstvu.

4.5.2.4. Da Komisija državama članicama pruži potrebnu potporu za osposobljavanje osoblja u redovnim školama i da podupre osposobljavanje asistenata u nastavi specijaliziranih za osobe s invaliditetom radi poticanja uključivanja djece s invaliditetom u redovne škole. Osposobljavanje bi također trebalo biti usmjereno na način upotrebe asistivne tehnologije za bolju integraciju učenika s invaliditetom. Pozornost bi također trebalo posvetiti stvaranju dobrih radnih uvjeta u učionicama i smanjenju veličine razreda.

⁽¹⁸⁾ Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL L 303, 2.12.2000., str. 16.).

⁽¹⁹⁾ ANED na temelju podataka Eurostata za 2016., osobe s invaliditetom i bez njega (dob: 30 – 34 godine), razlika u postotnim bodovima.

4.6. Borba protiv nesigurnih radnih mjesta, siromaštva i socijalne isključenosti

4.6.1. Za osobe s invaliditetom u EU-u u prosjeku je 9 % veća vjerojatnost da će se suočiti sa siromaštvom i socijalnom isključenosti od njihovih kolega bez invaliditeta ⁽²⁰⁾. EGSO stoga poziva na sljedeće:

4.6.1.1. Da institucije EU-a osiguraju da se novim programom obuhvate posebne mjere za promicanje uključivog sustava socijalne zaštite i da Europska komisija utvrdi smjernice za države članice u pogledu minimalne razine socijalne zaštite za osobe s invaliditetom i skrbnike koje bi im zajamčile odgovarajući životni standard ⁽²¹⁾. Europska komisija i države članice trebale bi osigurati da osobe s invaliditetom, posebno osobe koje su tijekom svoje karijere stekle invaliditet i kraće uplaćuju doprinose za mirovinsko osiguranje, budu obuhvaćene odgovarajućim mehanizmima socijalne zaštite prije i nakon dobi umirovljenja.

4.6.1.2. Da Komisija pruži smjernice o reformama socijalnih naknada kako bi se podržali dodatni troškovi uređaja, asistivne tehnologije, smještaja, prijevoza itd. povezanih s invaliditetom. Europska komisija trebala bi poticati države članice da budu fleksibilnije te da omogućće osobama s invaliditetom da zadrže dodatke kad uđu na tržište rada, uravnoteže nerazmjerne izdatke, smanje rizik od siromaštva na radnom mjestu i potiču zapošljavanje.

4.6.1.3. Da Europska komisija državama članicama pruži smjernice o postupcima procjene invaliditeta kako bi se osiguralo da se ne zanemare osobe s rijetkim ili višestrukim teškoćama. Isto tako, Komisija u okviru europskog semestra treba snažno odvratiti države članice od smanjivanja naknada za invaliditet za svoje građane, čime bi se povećao rizik od siromaštva i socijalne isključenosti. Komisija bi trebala zatražiti od država članica da revidiraju pravednost svojih naknada za invaliditet tijekom cijelog životnog vijeka kako bi se osiguralo da osobe s invaliditetom koje dožive stariju dob i starije osobe koje steknu invalidnost ne izgube pristup tim pravima.

4.6.1.4. Da se pregled socijalnih pokazatelja prilagodi kako bi se uvele mjere usmjerene isključivo na osobe s invaliditetom kao nadopuna sve većim poveznicama između europskog semestra i stupa socijalnih prava.

4.6.1.5. Da Komisija državama članicama pruži potrebnu potporu u pravilnoj provedbi Preporuke Vijeća o socijalnom osiguranju za netipične ugovore o radu i zajamči da se zaposlenim i nezaposlenim osobama s invaliditetom ne uskrati njihovo pravo na odgovarajuće zdravstveno osiguranje i druga prava.

4.6.1.6. Da Komisija podupre države članice u poticanju pristupa zdravstvenoj skrbi za osobe s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama ⁽²²⁾.

4.6.2. Da Komisija zajamči da bivši, sadašnji i budući zaposlenici s invaliditetom u administraciji EU-a ili uzdržavani članovi obitelji s invaliditetom imaju koristi od sveobuhvatnog zdravstvenog osiguranja koje im može pružiti najbolju moguću medicinsku skrb i kvalitetu života.

4.7. Kako EU može postati svjetski predvodnik u uključivosti izvan svojih granica

4.7.1. EU je najveći donator u području razvoja na svijetu. EU i države članice trebali bi, kao države stranke Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, promicati prava osoba s invaliditetom u svojem vanjskom djelovanju. EGSO stoga poziva na sljedeće:

4.7.2. Da institucije EU-a poduzmu mjere kako bi se osiguralo da sva djelovanja koja EU financira u trećim zemljama budu u skladu s općim načelima Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, kako je navedeno u točki 3.1.

⁽²⁰⁾ EU SILC 2016.

⁽²¹⁾ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, članak 28.

⁽²²⁾ Preporuke Odbora Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom, st. 63.

4.7.2.1. Da institucije EU-a poduzmu mjere kako bi se zajamčilo da zemlje kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje za članstvo u EU-u dokažu da im je zaštita prava osoba s invaliditetom na istoj razini kao i u državama članicama EU-a. Europska komisija ujedno bi trebala zajamčiti da se financijski instrumenti za pretpriступnu pomoć upotrebljavaju za poboljšanje njihove situacije.

4.7.2.2. Da Komisija podigne razinu osviještenosti o Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom i potrebama tih osoba, uključujući pristupačnost, u području hitne i humanitarne pomoći te razinu osviještenosti o pitanjima invaliditeta u izaslanstvima EU-a.

4.7.2.3. Da institucije EU-a zajamče jasno praćenje Europskog konsenzusa o razvoju i podrške uključivanje pokazatelja invaliditeta Odbora za razvojnu pomoć OECD-a (DAC) u programe za suradnju, projekte i aktivnosti EU-a diljem svijeta.

4.7.2.4. Da institucije EU-a zajamče poštovanje prava te dostatnu i odgovarajuću potporu osobama s invaliditetom koje stižu u EU kao tražitelji azila ili izbjeglice ili da pruže potporu osobama koje su stekle invaliditet tijekom bijega iz svoje zemlje.

4.7.2.5. Da Europska komisija podrži države članice u rješavanju pitanja invaliditeta u okviru dijaloga sa zemljama koje nisu članice. Europska komisija ujedno bi trebala raditi na poticanju dogovora i predanosti u pogledu pitanja invaliditeta na međunarodnim forumima (UN, Vijeće Europe, OECD).

4.7.2.6. Da Europska komisija, s obzirom na Brexit, podrži države članice u jamčenju da građani iz Europske unije koji trenutačno borave u Ujedinjenoj Kraljevini, kao i državljani Ujedinjene Kraljevine koji borave u Europskoj uniji, i dalje primaju pomoć koju im trenutačno pruža njihova zemlja podrijetla.

5. Upravljanje, provedba i praćenje

5.1. Uzimajući u obzir zaključna zapažanja i preporuke Odbora Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom za EU, EGSO snažno preporučuje da se u svim institucijama, agencijama i tijelima EU-a uspostave kontaktne točke za pitanja invaliditeta, točnije u Europskom parlamentu, Vijeću Europske unije, Službi za vanjsko djelovanje, Odboru regija itd., te u agencijama kao što su Agencija za temeljna prava i Europski institut za ravnopravnost spolova. Te bi kontaktne točke također trebalo uspostaviti u svim glavnim upravama Europske komisije. Budući da su pitanja invaliditeta po prirodi transverzalna, središnjom kontaktnom točkom trebao bi upravljati glavni tajnik Europske komisije. To će biti potrebno za praćenje provedbe Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i programa od strane institucija EU-a. EGSO pruža primjer te ima svoju kontaktnu točku za pitanja invaliditeta i studijsku skupinu za prava osoba s invaliditetom koje podržava tajništvo Stručne skupine za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo. EGSO također preporučuje sljedeće:

5.2. Da se, s obzirom na to da će postojati povjerenica zadužena za portfelj o ravnopravnosti, u Glavnoj upravi za pravosuđe uspostavi kontaktna točka koja će joj pomagati u njezinoj ulozi. To je od ključne važnosti.

5.3. Da se postojeći sustav skupine na visokoj razini za pitanja invaliditeta zamijeni „Odborom za prava osoba s invaliditetom” koji bi služio kao platforma za redovne sastanke svih kontaktnih točaka za pitanja invaliditeta smještenih u različitim upravama, institucijama i agencijama, kao i različitim državama članicama. Taj bi Odbor trebao imati pravo pratiti provedbu programa na razini EU-a i država članica te pružati preporuke Europskoj komisiji i nacionalnim vladama.

5.4. Da Komisija preispita nadležnosti koje dijeli s državama članicama, a koje proizlaze iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i prava EU-a, kako bi se utvrdilo u kojim aspektima provedbe EU može surađivati s državama članicama. To bi trebalo provesti tako da se izradi izjava o nadležnostima.

5.5. Da Komisija, Parlament i Vijeće uspostave međuinstitucijski mehanizam ⁽²³⁾. Predsjednici tih triju institucija trebali bi se sastajati na početku svakog mandata kako bi pokazali predanost pravima osoba s invaliditetom. U Vijeću se mora osnovati radna skupina za pitanja invaliditeta kako bi se olakšao takav mehanizam.

5.6. Da institucije EU-a u program uključe jasna, opipljiva i posebna mjerila i mjerljive pokazatelje, kako bi se pratile razlike u provedbi i učinkovito mjerio postignuti napredak.

5.7. Da Komisija zajamči planiranje djelotvornih mehanizama praćenja tijekom osmišljavanja zakonodavnih prijedloga i inicijativa te da se u tu svrhu dodijele dostatna sredstva i proračuni. Program bi trebao uključivati jasnu obvezu financiranja s naznakom iznosa koji će se namijeniti za mehanizme praćenja.

5.8. Da Komisija okviru EU-a za Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom pruži odgovarajuća sredstva kako bi se zajamčilo njegovo neovisno i odgovarajuće funkcioniranje.

5.9. Da institucije EU-a aktivno i u cijelosti uključe organizacije osoba s invaliditetom i organizacije civilnog društva u izradu i provedbu novog programa te upravljanje njime ⁽²⁴⁾. Ujedno bi se trebalo kontinuirano savjetovati s organizacijama osoba s invaliditetom i uključiti ih u osmišljavanje, donošenje, provedbu i praćenje zakona, politika i programa koji proizlaze iz tog programa te im omogućiti pristup sredstvima kojima će se podržati njihovo značajno sudjelovanje. Postupci savjetovanja ujedno bi trebali biti razumljivi i u cijelosti pristupačni osobama s invaliditetom.

5.10. Da Komisija poduzme odgovarajuće mjere kako bi zajamčila da Eurostat, u suradnji s nacionalnim statističkim tijelima i predstavnicima organizacija osoba s invaliditetom, razvije sustav pokazatelja temeljen na ljudskim pravima, kao i usporediv sveobuhvatni sustav prikupljanja podataka o situaciji osoba s invaliditetom u EU-u, te da objavljuje relevantnije i raščlanjenije analize u kontekstu osoba s invaliditetom. Tu bi u obzir trebalo uzeti višedimenzionalnu narav problema i iskustva osoba s invaliditetom koji se temelje na spolu, dobi, statusu izbjeglice, tražitelja azila ili migranta ili pripadnosti etničkoj manjini, kao i različitim vrstama invaliditeta i načinima na koji oni utječu na dobrobit i ishode ⁽²⁵⁾. Također je potrebno prikupiti podatke o broju osoba s invaliditetom koje žive u ustanovama i djece s invaliditetom koja žive izvan kućanstava.

5.11. Da Komisija putem europskog semestra vrši pritisak na države članice kako bi razvile vlastite nacionalne strategije za osobe s invaliditetom i riješile pitanje provedbe Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u okviru svojih nacionalnih programa reformi.

5.12. Da Komisija stavi na raspolaganje sva potrebna sredstva, ljudske resurse i financijsku potporu okviru EU-a za praćenje Konvencije o pravima osoba s invaliditetom kako bi mu se zajamčilo da može izvršavati svoje zadaće u skladu s člankom 33. stavkom 2. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom.

6. Komunikacija i širenje informacija ⁽²⁶⁾

6.1. Da institucije EU-a trebaju podizati razinu osviještenosti o preprekama s kojima se osobe s invaliditetom i dalje suočavaju s ciljem rušenja predrasuda i surađivati s nacionalnim i regionalnim vladama kako bi se zajamčilo da te informacije dopru do donositelja odluka i ostalih dionika na svim razinama. Europska komisija trebala bi podržati rad organizacija osoba s invaliditetom i nevladinih organizacija na razini EU-a koje su aktivne u tom području.

6.2. Europska komisija trebala bi osmisliti kampanje i tečajeve osposobljavanja za podizanje razine osviještenosti o pravima osoba s invaliditetom koji bi bili usmjereni na širu javnost, donositelje politika i odluka, osoblje javnih i privatnih tijela, osobe s invaliditetom i njihove obitelji itd. Komisija bi trebala poticati države članice da provode slične kampanje.

⁽²³⁾ Preporuke koje je Odbor Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom uputio EU-u 2015.

⁽²⁴⁾ Opća napomena Konvencije o pravima osoba s invaliditetom.

⁽²⁵⁾ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, članak 31.

⁽²⁶⁾ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, članak 8.

6.3. Europska komisija i države članice trebale bi osobito obratiti pozornost na isticanje višestruke i interseksijske diskriminacije s kojom se suočavaju određene skupine osoba s invaliditetom, osobito kad je riječ o ženama i djevojkama, pripadnicima skupine LGBTI i etničkim manjinama.

Bruxelles, 11. prosinca 2019.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER
